

МОЈОТ ПРВ ИНВЕСТИТОР

основни правни
документи при
инвестирање во
стартап

Вовед

„Првиот инвеститор - основни правни документи при инвестирање во стартап“ е кратка брошура која е наменета за сите млади стартап компании коишто првпат се среќаваат со бизнис-ангел инвестиција или инвестиција од страна на акцелератор.

Брошурата има за цел да ги запознае со основните правни документи со кои тие ќе се сретнат при склучување на договор со инвеститорот како и со основните одредби што таквите документи вообичаено ги содржат.

Сметаме дека денешните управители/менаџери на стартап компании задолжително треба да имаат основни познавања од најразлични области, за да можат успешно да го растат својот бизнис, а тоа не го исклучува ни основното познавање во правото.

Правните документи и објаснувањата на одредбите имаат баш таква цел, да му ја претстават сликата на стартапот околу правната процедура, документи и типични одредби во тие документи при добивање на својата прва инвестиција.

Напоменуваме дека оваа брошура не претставува правен совет, напротив ги охрабруваме стартапите секогаш да ги контактираат своите адвокати, пред да потпишат ваков тип на документи.

Содржина

Вовед	02
Писмо со услови	04
Табела на капитал	06
Договор за инвестирање	08
Содружнички договор	10
Конвертибилен заем	12

TERM SHEET

ПИСМО СО УСЛОВИ

Што претставува овој документ?

Ова најверојатно ќе биде првиот документ со кој стартап компанијата ќе се сретне при преговори на инвестиција. Писмото со услови е „правно необврзувачки“ документ кој што го потпишуваат стартап компанијата и инвеститорот. Меѓутоа, иако е необврзувачки, тој ја претставува основата за изработка на сите понатамошни документи кои ќе бидат потребни во постапката. Во овој документ двете страни ги ставаат на хартија своите главни услови под кои таа инвестиција би се реализирала.

Кои основни одредби ги содржи?

Во овој документ се определуваат следните работи:

- о Износот на инвестицијата;
- о Уделот што инвеститорот би го добил;
- о Правниот механизам преку кој инвестицијата би влегла во компанијата (заем што се трансформира во влог, зголемување на основна главнина);
- о Датумот за уплата на инвестицијата;
- о Изглед на табелата со капитал/удели, односно сопственичката структура.

Овие се едни од основните одредби што писмото со услови би ги содржало, меѓутоа доколку постојат и други суштински услови без кои инвестицијата не би се реализирала, истите треба да бидат внесени уште на почеток на постапка, односно во овој документ. Пример за такви услови се одредбите за „tag-along/drag along“, „услови за излез“, „приоритет во намиравање при ликвидација“, „ексклузивност“, „право на глас и право на вето во собир на содружници“, „делегиран член во одбор“ итн. Овие одредби ќе ги разгледаме понатаму во Договорот за инвестирање и во Договорот за содружништво.

Доколку овие одредби не се наведени во „писмото со услови“, меѓутоа се предвидени во наредните документи, истата околност може да донесе несогласување и неуспешна „зделка“ за инвестирање.

Пишува
Дејан Алексов

Изготвување на писмото со услови

Овој тип на документ најчесто се изготвува заеднички со инвеститорите, а потоа во текстуална содржина го составува вашиот адвокат.

Меѓутоа, стартапот треба предвреме да ги има определено клучните елементи, како што се вредноста на својот стартап пред инвестиција, уделот што се спремни да го отуѓат во оваа рудна на финансирање, износот на инвестиција што им е потребен и сл.

Инвеститорите исто така имаат свој став по однос на овие прашања, т. е. колку се спремни да инвестираат и колкав удел би барале, па доколку овие работи не се совпаѓаат, истите се финализираат во текот на преговорите, бидејќи како што беше претходно споменато, овој документ претставува основа за сите понатамошни акти.

ПИСМО СО УСЛОВИ ЗА ИНВЕСТИРАЊЕ

Новачи: _____ од _____
_____ од _____

Инвеститор: • _____, од _____
ЕМБГ: _____, живеалиште на адреса _____,
_____ бр. _____,

Инвестициска структура
Вкупната сума на инвестициската рунда ќе биде _____ ЕУР на проценка на вредност на компанијата од _____ ЕУР каде што инвестицијата ќе се алоцира помеѓу следниот инвеститор како што следи:

• _____, од _____, со ЕМБГ: _____, живеалиште на адреса _____, бр. _____, _____ со удел _____ %

Табела на удели
Структурата на капиталот на компанијата пред и после инвестицијата е опишана во табелите прилог 1 на овој документ.

Естимирано време за потпишување
_____ денови после потпишување на овој документ за писмо со услови, ќе се потпише Договор за инвестиција и ќе се изврши уплата на средствата.

Инвестиција
Во случај на ликвидација на фирмата, инвеститорот има првенствено право на намиривање на средствата на фирмата пред другите доверители.

CAP TABLE

ТАБЕЛА НА КАПИТАЛ

Оваа табела дава приказ на сопственичката структура, распределбата на уделот меѓу сопствениците, како и на основачкиот капитал со кој располага. Оваа табела дава приказ на инвестицијата, вредноста на стартап компанијата пред и по инвестицијата, како и распределбата на уделите меѓу инвеститорите. Истата вообичаено е прилог на писмото со услови. Согласно нашиот Закон за трговски друштва, оваа табела соодветствува со „книгата на удели“. Оваа табела на почетоците е прилично едноставна бидејќи стартап компаниите имаат помал број на основачи и инвеститори, меѓутоа со повеќе рунди на финансирање табелата се обновува и станува поголема и покомплексна.

Пример на едноставна табела на капитал

	Пред инвестиција		Инвестиција			Пост инвестиција	
	вредност	удел	Конвертибиен заем	„Кеш инвестиција“	удел	Вкупна вредност	Целосно распределен удел
Основач 1	20.000 €	20%	/	/	19%	20.000 €	18%
Основач 2	30.000 €	30%	/	/	29%	30.000 €	28%
Основач 3	50.000 €	50%	/	/	49%	50.000 €	48%
Конв. инвеститор	/	/	2.000 €	/	/	2.000 €	2%
Конв. инвеститор	/	/	1.000 €	/	/	1.000 €	1%
Кеш инвеститор	/	/	/	2.000 €	2%	2.000 €	2%
Кеш инвеститор	/	/	/	1.000 €	1%	1.000 €	1%
Вкупно	100.000 €	100%	3.000 €	3.000 €	100%	106.000 €	100%

1. Во првата колона се дадени сите членови на сопственичката структура на стартап компанијата.

2. Во втората и третата колона е дадена вредноста на компанијата и уделот распределен меѓу основачите пред инвестицијата. Важно е да се напомене дека вредноста на компанијата не се финансира со кои располага компанијата туку, проценетата вредност на бизнисот.

Вообичаено, во почетни фази на развој, овие проценки се произволни и направени од страна на основачите, а се потпираат на вложеното време, потенцијалот на бизнисот, финансиските проекции за приход и добивка итн.

3. Во четвртата и петтата колона е прикажана инвестицијата, каде што во оваа табела има два типа на инвеститори. Едниот тип се инвеститори кои што дале заем што може да се трансформира во влог. Тие во моментот на инвестицијата, немаат удел.

Вториот тип на инвеститори „кеш инвеститори“ се оние инвеститори кои што со самото вложување земаат удел. Овој тип на инвеститори, ги вложуваат средствата преку директно зголемување на основната главнина.

4. Во седмата и осмата колона е прикажана вкупната вредност на стартап компанијата по инвестицијата како и целосната распределба на удел, тргнувајќи од тоа дека инвеститорите во целост го конвертирале заемот во влог.

„Напоменуваме дека ова е сумарен, едноставен приказ на табелата. Истата може да содржи: резервиран или распределен удел на вработени, менаџери, ментори, резервиран удел за наредни рунди на инвестирање, стапка на поврат на камата на заемот итн“...

INVESTMENT AGREEMENT

ДОГОВОР ЗА ИНВЕСТИРАЊЕ

Што претставува овој документ?

Договорот за инвестирање, се гради врз основа на претходно потпишаното писмо со услови. Сега во овој договор во детали се разработуваат повеќе аспекти на реализирањето на инвестицијата. За разлика од писмото, овој договор е правно-обврзувачки за страните потписници. Како суштински одредби, тука се пресликуваат условите предвидени во писмото и истите се дефинираат во детали. Во овој договор се дефинираат правата и обврските на стартап компанијата и на инвеститорот при што се обезбедува правна сигурност за договорните страни.

Видови на договори за инвестирање кај нас?

Во светот постојат повеќе видови на постапки за инвестирање, при што секоја постапка има соодветен вид на договор, меѓутоа кај нас најчесто, во зависност од „правниот механизам“ на располагање, се инвестира преку:

- о Договор за инвестирање со зголемување на основна главнина
- о Договор за заем што се трансформира во влог (преку зголемување на основната главнина)

Вообичаени одредби во овие договори

Tag-along/Drag along - Клаузули за прилепување и повлекување

Tag-along или клаузулата за прилепување го штити малцинскиот содружник во компанијата. Оваа клаузула предвидува дека доколку мнозинскиот содружник има намера да продаде дел од својот удел, истиот е должен да го извести малцинскиот содружник. Малцинскиот содружник доколку сака, ќе понуди на продажба под исти услови, сразмерно пропорционален дел на уделот кој го поседува, при што откупот оди во пакет.

Со оваа клаузула се избегнува збогатување само на мнозинските содружници преку продавање на фрагменти од своите удели.

Пишува
Артан Мемиси

Спротивно од клаузулата на прилепување, клаузулата на повлекување го штити мнозинскиот содружник. Оваа одредба предвидува случаи на buy-out, односно целосна продажба на компанијата. Доколку има заинтересиран купувач на компанијата, при што собирот на содружници донесе одлука со потребен кворум за продажба, малцинските сопственици се должни во тој пакет да го продадат и својот удел со цел да се реализира зделката.

Liquidation preference clause - Првенствено право на намирување

Овој вид на одредба, го определува приоритетното право на намирување на евентуални долгови кон инвеститорите (доколку инвестицијата е реализирана преку заем), во случај на ликвидација и престанок на компанијата.

Право на место во одбор

Во зависност од видот и стратегијата на инвестиророт, вообичаено се предвидува едно место во управен или надзорен одбор за претставник на инвеститорот. Во раните фази на развој, а доколку станува збор за значителен износ на инвестиција, инвеститорот како услов може да го стави делегирањето на CFO или главен финансиски директор од редовите на инвеститорот.

Право на вето, односно одлуки за кои е потребна согласност од инвеститорот

Оваа одредба го штити инвеститорот, односно му дава за право да забрани носење на одлуки за определени работи во компанијата, односно овие одлуки зависат од неговата согласност, без разлика на мнозинството. Овие видови на одлуки, вообичаено се таксативно наброени во договорот, а најчесто се поврзани со склучување на „договори со блиски или поврзани страни“, „трошоци кои надминуваат определен износ“, „промени во менаџмент структурата“, „распределба на добивка во првите неколку години“, „забрана за продажба на удели под минимална цена“ итн...

Регулирање на правата од интелектуална сопственост и авторските права

Оваа одредба налага на стартап компанијата да ги регулира правата од интелектуална сопственост и авторските права, односно доколку тоа го нема направено до тој момент преку соодветни договори со луѓето кои што работат на стартап идејата, истото задолжително да го регулираат и сите сопствености од овој вид да се пренесат на компанијата.

Конкурентски клаузули

Со овој вид на одредби се забранува на основачите, како и на лицата кои што се на менаџерски позиции во компанијата да бидат вклучени или ангажирани во било какво својство кај конкурентни компании од иста или слична дејност која што преставува конкуренција на стартапот.

Останати одредби

Постојат уште многу видови на одредби кои што детално ги разработуваат правата и обврските на договорните страни, тие можат да бидат поврзани со доверливост, ексклузивност, стратегии и опции за „излез“, учество во наредни рунди на финансирање, правни и финансиски ревизии, гаранции, итн...

SHAREHOLDERS AGREEMENT СОДРУЖНИЧКИ ДОГОВОР

Што претставува овој договор?

Содружничкиот договор е правно-обврзувачки документ, а како содружник во некоја компанија може да се јави правно/и и/или физичко/и лице/а. Содружничкиот договор се склучува помеѓу сите нејзини содружници. Во овој договор, сите содружници се договараат за правата и обврските кои произлегуваат кон нив со поседувањето на удел.

Разлика меѓу „договор за инвестирање“ и „содружнички договор“

Договорот за инвестирање ги опфаќа условите за инвестирање од страна на инвеститорот во компанијата, односно ја документира еднократната трансакција за инвестирање помеѓу инвеститорот и компанијата. За разлика од договорот за инвестирање, содружничкиот договор ги регулира правата и обврските на сите содружници и компанијата после инвестицијата. Најчесто, договорот за инвестирање се склучува само помеѓу инвеститорот и компанијата, а содружничкиот договор се склучува помеѓу сите инвеститори- сега содружници/ и останатите постоечки основачи.

Она што е битно е дека овие два документи се од голема важност и се задолжителни при влез на нов инвеститор во компанија со цел уредување на меѓусебните права и обврски и зајакнување на правната сигурност.

Цел на овој договор

Целта и намерата на содружничкиот договор е содружниците да се осигураат дека ќе бидат третирани на фер начин и дека нивните права во однос на другите содружници и компанијата ќе бидат заштитени.

Пишува
Кристијан Стевчев

Кои се вообичаените одредби?

Покрај дел од одредбите што се прсликани од договорот за инвестирање, во овој договор особено се уредува:

- о Начинот на работа на собирот на содружници, односно начинот на свикување на собирот, видовите на одлуки што ги носи собирот, кворумот и мнозинството со кое се одлучува и сл.;
- о Раководните позиции во компанијата и надлежностите на овластените и раководни лица;
- о Постапката за продажба на удел и редоследот на понудите;
- о Распределбата на уделот, правото на дел од добивка, правото на глас и сл.;
- о Начините на престанок на компанијата;
- о Начини на решавање на спор меѓу содружниците и надлежен суд;
- о Ограничување на одговорности и многу други видови на одредби кои што подетално ги регулираат правата и обврските на содружниците и функционирањето на компанијата

Овој документ е задолжителен за секоја компанија бидејќи ги уредува најважните односи помеѓу содружниците.

Вообичаено пред склучување на договорот за инвестирање, на увид се дава и содружничкиот договор бидејќи со самата инвестиција и добивањето на уделот од страна на инвеститорот истиот пристапува кон содружничкиот договор.

Одредбите од содружничкиот договор вообичаено се вметнуваат во договорот за основање на друштвото. Договорот за основање е јавен договор и од него може да се прибави копија од страна на било кој граѓанин преку поднесување на барање во Централниот регистар.

За овој договор слободно може да се каже дека претставува столб на една компанија. Истиот може да биде многу едноставен и краток кој што ќе ги содржи само основните одредби што ги налага Законот за трговски друштва, но може да биде детален и екстензивен, во зависност од потребите на компанијата.

CONVERTIBLE LOAN

КОНВЕРТИБИЛЕН ЗАЕМ

Што е конвертибилен заем?

Конвертибилен заем, односно заем што се трансформира во влог претставува „правен механизам“ за инвестирање во стартап компании. Преку овој начин, инвеститорот може своите финансии да ги даде на заем на компанијата, а најдоцна во период од следните три години да одлучи заемот да го трансформира во влог и да се стекне со удел.

Зошто се користи?

Конвертибилниот заем се користи при инвестирање во компании поради неколку причини, меѓу кои:

Високиот ризик на неуспех на компанијата, при што инвеститорот добива дополнителен рок од 3 години за да процени дали сака да стане дел од сопственичката структура. Бизнес-ангел инвеститорите и акцелераторите инвестираат во поголем број на стартап компании, каде веројатноста некоја да пропадне е голема. Во таков случај инвеститорот е изложен на дополнителни обврски во постапката на престанок на компанијата.

Понатаму, како друга причина може да биде и валуацијата на компанијата, каде многу поточно може да се процени вредноста во подоцнежните фази на развој, при што и многу поточно ќе може да се направи проценка за уделот што инвеститорот ќе го стекне.

Како друга причина може да биде едноставноста на оваа постапка и брзината со која може да се добијат финансиите.

Пишува

Јелица Мелова

Заем што се трансформира во влог согласно ЗТД.

Со измените на Законот за трговските друштва објавени во Службен весник на РСМ бр. 99/2022 од 21.04.2022 година се јави можност за проширување во областа на трансформирање на заем во влог во компанијата. Ова беше возможно и пред измените, но примената беше многу помала. Пред измените во ЗТД постоеше можност да се направи заем што се трансформира во влог, но само доколку заемот беше даден на друштвото од страна на единствениот содружник или единствениот акционер, односно заем што се трансформира во влог можеше да се искористи само во формата на ДООЕЛ и во АД со единствен акционер. По измените на ЗТД примената стана поширока, што значи дека покрај горенаведеното, сега може и било кое трето лице или пак содружник во ДОО да стекне влог во друштвото (ДОО/ДООЕЛ), со трансформирање на заемот кој што го дал на друштвото, што всушност ја отвори оваа можност за инвеститорите да го користат како правен механизам за инвестирање во високо ризични компании.

Постапка за конвертибилен заем

За да може заемот да се трансформира во влог, односно да се стекне влог врз основа на дадениот заем, заемодавачот и друштвото треба да склучат договор за заем што се трансформира во влог со друштвото. Со измените на ЗТД прецизно е дефинирана содржината на овој договор за заем, односно договорот мора да го содржи вкупниот износ на заемот, условите под кои ќе се враќа заемот, условите за трансформација на заемот во инвестиција во компанијата, периодот во кој заемот може да се трансформира во влог во друштвото како и процентот на удел стекнат со трансформација на заемот или начинот на пресметување на уделот доколку процентот на уделот не може да се предвиди на денот на склучувањето на договорот.

Треба да се има предвид дека договорот мора да биде заверен на нотар и да биде потпишан од управителот и содружниците од една страна и инвеститорот/трето лице од друга страна. Заемот може да се трансформира во влог, најдоцна до истекот на третата година од потпишувањето на договорот за заем.

По склучувањето на договорот и уплатата на заемот и откако ќе се исполнат условите од договорот за заем, при трансформација на влогот во удел се спроведува постапката на зголемување на основната главнина и запишување на инвеститорот како сопственик на удел во компанијата во која дал заем, додека компанијата е ослободена од обврска за враќање на заемот.

„Successful investing is about managing risk
not avoiding it“.

-Benjamin Graham

Web

www.aleksov-memishi.mk

Mail:

advokat@aleksov-memishi.mk

Адреса

ул. Јордан Мијалков
30/1 Скопје Центар